

Laudatio Clara Meijer-Wichmannpenning 2009 voor Lorie Matulay

Vierhonderd jaar geleden was Nederland een republiek en was de Gouden Eeuw begonnen. Nederland werd een wereld macht. Toonaangevend op cultureel en wetenschappelijk gebied. Bovendien kende de republiek een mate van geestelijke vrijheid en verdraagzaamheid welke uniek was in Europa en in de wereld.

De historicus Jonathan Israel heeft in een indrukwekkende studie over de republiek betoogd dat onze Gouden Eeuw op drie pijlers berustte: het poldermodel, het gedoogbeleid en de onbeperkte instroom van vervolgd en economische immigranten.

Een universele verklaring van de rechten van de mens kende de republiek overigens niet..

Thans heeft Nederland naast de Universele Verklaring uit 1948 ook tal van verklaringen en verdragen betreffende de mensenrechten ondertekend. Ondanks dat moet ik helaas constateren dat ons land wat betreft de mensenrechten niet in een gouden eeuw leeft. Het heeft er meer van dat wij in een ijzeren tijdperk zijn terechtgekomen.

Er bestaat in ons land een groot misverstand waartegen de Liga altijd stelling heeft genomen. Het is de zo hardnekkige gedachte dat schendingen van mensenrechten alleen elders, in het buitenland, voorkomen. Typend is dat de mensenrechten een "speerpunt" zijn van het buitenlandse beleid; althans zo betoogt de huidige minister van buitenlandse zaken.. Niemand echter, die zelfs maar de vraag opwerpt of het geen tijd wordt om de mensenrechten tot speerpunt van het binnenlandse beleid te maken..

Bij de voorbereiding van deze speech realiseerde ik mij dat ik vaker in de kranten las over de positie van gastarbeiders uit de Filippijnen, die werkzaam zijn in de huishouding in de Arabische golfstaten dan over het lot van hun landgenoten die in Nederland hetzelfde werk doen. En veelal werken zij als zogenaamde 'illegalen', als ongedocumenteerden, mensen zonder de vereiste papieren.

Wij hebben zelfs geen idee hoeveel mensen zonder papieren er in Nederland zijn. Ik zag schattingen van 125.000 tot 225.000. En het gaat over mensen die hier leven en werken; die bijdragen aan onze welvaart, ons welzijn. Mensen waaraan de mensenrechten worden onthouden. Mensen bij wie elementaire mensenrechten worden geschonden.

De Liga is zich dat steeds bewust geweest.

De Clara Meijer-Wichmannpenning is verschillende malen toegekend aan personen en organisaties die zich inzetten voor mensen zonder papieren.

Ik noem De Witte Jas, een collectief van artsen en verpleegkundigen die patiënten zonder papieren behandelen.

Ik noem de mensen van het Jeanette Noëlhuis die onderdak verlenen aan mensen zonder papieren en die betrokken zijn bij de wake op Schiphol als protest tegen het uitzetten van vreemdelingen die hier niets misdaan hebben.

Ik noem de twee Amsterdamse politieagenten die zich het lot aantrokken van vrouwen die gedwongen worden in de prostitutie werken, veelal slachtoffers van internationale vrouwenhandel.

Ik noem de mensen van de gemeente Utrecht die proberen ongedocumenteerden op humane wijze te helpen.

Ook dit jaar gaat de Clara Meyer Wichmannpenning naar iemand die zich in dit land inzet voor mensen zonder papieren. Naar Lorie Matulay. Haar inzet voor ongedocumenteerde werknemers in Nederland is wel heel bijzonder. Zij zelf leeft en werkt zonder papieren.

Lorie Matulay komt uit de Filippijnen en werkt sedert jaren in het buitenland om haar gezin en haar familie te onderhouden. "Je wilt dat je kinderen naar school kunnen, dat ze het goed hebben. Daarom verlaat je ze", zei ze in een interview.

Zij werkte en werkt in de huishouding, Zij heeft dagen gemaakt van soms 18 uur en dat betekende dan vier Euro per uur. Toen haar zoon stierf, hij werd enkele jaren geleden vermoord, kon zij niet naar huis, niet naar de begrafenis. Want: "Als illegaal kom je Nederland daarna niet meer in." Het zijn haar woorden.

Ondanks alle risico's die zij als ongedocumenteerde in dit land loopt heeft zij in 2006 het initiatief genomen om samen met lotgenoten een vakbond op te richten voor werkers in de huishouding zonder papieren: Trusted Migrants.

In hetzelfde jaar deed zij actief en openlijk mee aan een project, "Acting Together". Een 'waarheidsgetrouw theater' van Filippino's zonder papieren voor wie uitbuiting, intimidatie, opsluiting en erger niet ongewoon zijn. Op het toneel konden zij van hun ervaringen getuigen..

Trusted Migrants heeft drie simpele doelstellingen. Het werk van de migrantenwerkers moeten worden erkend; zij moeten toegang hebben tot de zorg en zij moeten gelegaliseerd worden. Om die doeleinden te bereiken hebben de Trusted Migrants contacten gelegd met aanverwante migrantenorganisaties en met de vakbeweging

Een land- en lotgenote van Lorie zegt over het organiseren van huishoudelijke werkers zonder papieren het volgende.

"Ik (...)kwam er na verloop van tijd achter dat de domestic workers het zelf moeten doen. Dat we onszelf moeten organiseren. (...) een eigen stem hebben, We moeten zelf georganiseerd zijn en benoemen wat wij willen, voelen en denken. Zelf onze eisen opstellen. Wij weten zelf het beste waar het om gaat en wat we nodig hebben. Ngo's en andere instanties hebben ook andere belangen en ze kunnen achter je rug beslissingen nemen of andere prioriteiten stellen. Daarom moeten we het zelf doen en ons niet achter anderen verschuilen."

Deze woorden zouden Clara Meijer-Wichmann, naar wie onze penning genoemd is, uit het hart zijn gegrepen.

Clara Meijer-Wichmann die in 1922 in het kraambed stierf heeft zich op allerlei terreinen ingezet voor mensenrechten. Voor de bevrijding van de vrouw. Voor humanisering – en zelfs afschaffing - van het strafrecht. Voor dienstweigering en de strijd tegen oorlog en militarisme. Voor de rechten van arbeiders en voor een vrij socialisme. De zelforganisatie van de mensen, het zelfdoen stond daarbij centraal. Bovenal streefde zij naar eenheid van doel en middelen en wees elke dwang en elke vorm van dictatuur af. Zij vertrouwde op de kracht en de moed van de mensen zelf.

Dit soort kracht en dit soort moed heeft Lorie Matulay getoond. Zij strijd voor de rechten van haar zelf en van haar lotgenoten. Dat betekent ook strijd voor de mensenrechten in Nederland.

Een belangrijke overweging bij de toekenning van de penning is altijd de vraag of de kandidaat haar of zijn nek heeft uitgestoken, risico's heeft gelopen, offers heeft gebracht. Lorie Matulay heeft door haar ongedocumenteerde positie op indrukwekkende wijze haar nek uitgestoken. En meer dan dat. Zij werkt voor haar gezin, voor haar familie in de Filippijnen. Als haar hier iets overkomt door haar activiteiten wordt ook haar gezin keihard getroffen.

De Clara Meijer-Wichmannpenning is een bewijs van erkentelijkheid, van dank. En ook van aanmoediging. Dikwijls krijgt één persoon de penning. Maar in die ene persoon betreft en dankt de Liga ook al degenen die meestrijden en steunen.

Een aantal mensen en organisaties wil ik hier dan ook noemen.

In de eerste plaats natuurlijk de medestrijders van Lorie in en rond de Trusted Migrants. Dan, eigenlijk op een gedeelde eerste plaats, de Amsterdamse migrantenkerk van pastor Samuel Lee waar immigranten zonder papieren als mensen worden ontvangen en er van harte welkom zijn. Waar zij elkaar kunnen ontmoeten, hun ervaringen en hun verdriet kunnen uitwisselen en delen en van waaruit zij activiteiten kunnen ontplooiën.

Voorts de eveneens in 2006 opgerichte United Migrant Domestic Work waarin huishoudelijk krachten zonder papieren voor gelijke doeleinden strijden.

Verder de Commissie voor Filipijnse Migrant Workers die legaal kan werken en allerlei activiteiten met Trustee Migrants ontplooid heeft.

Ook FNV Bondgenoten wil ik noemen omdat de ongedocumenteerden van Trusted Migrants daar als leden welkom waren en FNV Bondgenoten hen steun geeft in hun strijd.

Ik eindig met een paradox. De Liga staat pal achter allen die opkomen voor ongedocumenteerden zoals Lorie en zich inzetten voor het verkrijgen van papieren. De droom van de Liga is echter een wereld waarin papieren er helemaal niet toe doen. Waarin erkenning en respect voor de mensenrechten vanzelfsprekend zijn voor alle mensen.. Omdat je een mens bent, waar je ook woont, waar je ook werkt, waar je ook geboren bent.

Pas dan zal er sprake zijn van een Gouden Eeuw voor de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens waarvan wij vanavond de verjaardag herdenken.